

Universitatea „Sapientia” din Cluj-Napoca

CODUL DE ETICĂ AL CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Aprobat prin decizia Senatului nr. 3107/27.03.2026.

2026

I. PREAMBUL

Cercetarea științifică constituie parte integrantă a activității profesionale a cadrelor didactice desfășurată în cadrul departamentelor, al centrelor de cercetare ale universității, respectiv pe parcursul derulării granturilor interne și internaționale obținute. Pregătirea și ducerea la bun sfârșit a procesului de cercetare – conform celor mai înalte standarde de conduită morală și deontologie profesională, respectiv celor mai bune practici în cercetare – este o cerință de bază a instituției față de întregul colectiv academic.

Prezentul cod stabilește principiile și valorile deontologice, precum și standardele morale ale cercetării științifice din cadrul Universității „Sapientia” din Cluj-Napoca, în concordanță cu legislația internă și internațională în vigoare, cu Carta Universității, cu Codul de etică și deontologie profesională al instituției, respectiv cu alte regulamente interne legate de cercetare și de diseminarea rezultatelor științifice.

Formele activității de cercetare științifică în cadrul Universității Sapientia sunt următoarele:

- *cercetarea fundamentală* – activitatea intelectuală și practică depusă în vederea dobândirii de noi cunoștințe științifice, a formulării și verificării de noi ipoteze, teorii sau modele conceptuale;
- *cercetarea aplicată* – descoperirea modalităților de utilizare în practică ale noilor cunoștințe științifice, perfecționarea și/sau realizarea de noi produse, tehnologii, servicii etc.;
- *dezvoltarea tehnologică* – noi realizări în ingineria sistemelor, ingineria tehnologică și transferul tehnologic;
- *inovarea* – generarea și valorificarea rezultatelor cercetării-dezvoltării în diferite domenii economice, sociale și ecologice;
- *diseminarea rezultatelor* – transmiterea de informații, cooperare științifică și publicații științifice.

Standardele de conduită morală adecvată în cercetare se referă la: (1) respectarea legislației naționale și internaționale în derularea cercetării; (2) adoptarea și respectarea principiilor și valorilor bunelor practici în cercetare; (3) asumarea responsabilităților profesionale pe tot parcursul procesului de cercetare; (4) gestionarea și securizarea corectă a datelor științifice; (5.) etica diseminării și publicării rezultatelor obținute, inclusiv responsabilitatea cercetătorilor privind impactul socio-economic mai larg al acestora.

Regulile formulate în prezentul cod sunt obligatorii pentru toate cadrele didactice cu funcția de bază la universitate, pentru întregul personal de cercetare angajat în cadrul universității cu contract de muncă pe durată determinată, pentru toți membrii interni și externi ai grupurilor de cercetare din cadrul Universității, pentru întregul personal tehnic și administrativ, precum și pentru toți studenții universității care participă în proiectele de cercetare.

II. CADRUL LEGAL

Activitatea de cercetare în cadrul universității se desfășoară în conformitate cu legile și reglementările în vigoare în domeniul cercetării-dezvoltării și educației naționale, cu tratatele internaționale aplicabile în domeniu, semnate de România, cu drepturile universale ale omului și cu cerințele exercitării responsabilităților individuale în calitate de cadru didactic universitar și cercetător.¹

¹ Prezentul cod a fost elaborat în concordanță cu următoarele documente legislative naționale, reglementări europene și internaționale, pe care le completează:

- i. Codul de etică și deontologie profesională al personalului din cercetare, dezvoltare și inovare, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 6886/2025;
- ii. Codurile de etică și bună conduită pe domenii de cercetare ale personalului din organizațiile de cercetare care desfășoară activități de cercetare, dezvoltare și inovare, aprobate prin Ordinul Ministerului Educației și Cercetării nr. 6905/2025;
- iii. Legea învățământului superior nr. 199/2023;
- iv. Legea nr. 183/2024 privind statutul personalului de cercetare-dezvoltare cu modificările și completările ulterioare;
- v. Declaration of Helsinki for Ethical Principles for Medical Research involving Human Subjects;
- vi. Nagoya Protocol on access to genetic resources and the fair and equitable sharing of benefits from their utilization to the Convention on Biological Diversity, 2011;
- vii. Legea nr. 43/2014 privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice;
- viii. The European Code of Conduct for Research Integrity. Revised Edition, 2023;
- ix. Convenția Europeană din 04 aprilie 1997 pentru protecția drepturilor omului și a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, Convenția privind drepturile omului și biomedicina;
- x. Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor); Legea nr. 190 din 18 iulie 2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor), precum și Legea nr. 677/2001 din 21 noiembrie 2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date;
- xi. Directiva 2009/41/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 6 mai 2009, privind utilizarea în condiții de izolare a microorganismelor modificate genetic;
- xii. Directiva 2001/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 12 martie 2001, privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic și de abrogare a Directivei 90/220/CEE a Consiliului, cu modificările și completările ulterioare; Convenția Europeană pentru protecția animalelor vertebrate utilizate în experimente și alte scopuri științifice, adoptată la Strasbourg în 18 martie 1986;
- xiii. Legea nr. 305/2006 privind ratificarea Convenției europene pentru protecția animalelor vertebrate utilizate în experimente și alte scopuri științifice, adoptată la Strasbourg în 18 martie 1986, și a Protocolului de amendare a Convenției europene pentru protecția animalelor vertebrate utilizate în experimente și alte scopuri științifice, adoptat la Strasbourg în 22 iunie 1998, semnate de România în 15 februarie 2006;
- xiv. Directiva 2010/63/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 septembrie 2010 privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice;
- xv. Legea nr. 160/1998 pentru organizarea și exercitarea profesiei de medic veterinar cu modificările și completările ulterioare;
- xvi. Ghid ANSVSA 2017 – privind modul de autorizare sanitară veterinară a proiectelor care implică utilizarea animalelor în proceduri.

III. PRINCIPII ȘI VALORI ALE CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Cercetările desfășurate în cadrul Universității Sapiientia, în conformitate cu legile, reglementările juridice și convențiile în vigoare, se bazează pe următoarele principii și valori fundamentale:

- (1.) *Principiul libertății*; Libertatea cercetării științifice se referă la dreptul membrilor comunității academice de a-și exprima deschis opinia științifică în cadrul activității lor profesionale, de a folosi infrastructura și resursele universității în scopuri de cercetare, de a iniția și desfășura proiecte de cercetare științifice, de a participa la concursuri de proiecte interne, naționale și internaționale în numele instituției și de a publica, a prezenta și a comunica rezultatele propriei cercetări sau a cercetărilor în care a participat ca membru, indicând apartenența instituțională la Universitatea Sapiientia.
- (2.) *Principiul echității și al egalității de șanse*; Egalitatea de șanse și echitatea se referă la faptul că diferite persoane și grupuri au posibilitatea de a avea acces la informații, activități, servicii, resurse etc. într-un spațiu comun, în același mod și proporție cu ceilalți, asigurându-se totodată un acces real pentru întreaga comunitate de cercetare, dezvoltare și inovare.
- (3.) *Principiul nediscriminării*; Principiul nediscriminării se referă la faptul că membrii comunității de cercetare, dezvoltare și inovare trebuie să se abțină de la orice formă de discriminare bazată pe vârstă, apartenență etnică, gen, origine socială, orientare politică sau religioasă, orientare sexuală sau orice alt criteriu de diferențiere în cadrul evaluărilor.
- (4.) *Principiul transparenței*; Transparența vizează derularea procesului de cercetare, precum și publicarea rezultatelor cercetării într-o manieră transparentă, corectă, completă și imparțială.
- (5.) *Principiul integrității morale și profesionale*; Integritatea morală și profesională a membrilor comunității academice constituie temeiul evitării conflictelor de interese care pot afecta independența și imparțialitatea necesare îndeplinirii obligațiilor care decurg din statutul de cadru didactic al universității, având în vedere atribuțiile legate de cercetare științifică, stabilite în contractul de muncă încheiat cu instituția.
- (6.) *Principiul dreptului la apărare*; În virtutea *principiului dreptului la apărare*, în cadrul procedurilor de anchetă inițiate în spețele de etică a cercetării, persoanelor suspectate de abateri li se oferă posibilitatea – în contextul unei proceduri echitabile – de a răspunde acestora, precum și de a prezenta comisiei probe și contraprobe.
- (7.) *Principiul independenței față de influențele morale, științifice, religioase, politice, economice sau de altă natură în activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare*; Acest principiu asigură faptul că metodele de cercetare, evaluarea datelor și publicarea rezultatelor se bazează exclusiv pe criterii profesionale, fiind lipsite de orice presiune externă.
- (8.) *Principiul respectării drepturilor și libertăților membrilor comunității de cercetători*; Acest principiu le permite cercetătorilor să caute adevărul și să își publice rezultatele fără a fi supuși unor presiuni politice, ideologice sau economice. Totodată, constituie

- un element fundamental al libertății academice, reprezentând nu doar un drept individual al cercetătorului, ci și un interes al comunității și al societății.
- (9.) *Principiul responsabilității morale, sociale și profesionale*; În cercetarea științifică, responsabilitatea constituie un principiu esențial. Se referă la atitudinea conștientă și asumată a cercetătorilor pe tot parcursul desfășurării cercetării: în pregătire, coordonare, supraveghere, managementul datelor, respectiv publicarea și diseminarea rezultatelor.
- (10.) *Principiul imparțialității și al obiectivității*; Imparțialitatea și obiectivitatea reprezintă pilonii etici și metodologici fundamentali ai cercetării științifice, care garantează credibilitatea și fiabilitatea activității științifice, precum și încrederea societății. Aceste principii asigură faptul că rezultatele cercetării se bazează pe fapte, și nu pe prejudecăți personale, interese sau presiuni externe.
- (11.) *Competența profesională și competitivitatea* sunt principii de fond. Aceste valori se bazează pe înalta pregătire profesională, pe merite și rezultate deosebite în știință. Universitatea Sapientia promovează și recompensează eficiența, calitatea și excelența științifică.
- (12.) *Autenticitatea și fiabilitatea* cercetării fiind valori de importanță majoră, acestea trebuie să se manifeste pe tot parcursul desfășurării procesului de cercetare: de la pregătirea conceptuală, prin metodologia folosită în colectarea, analiza și gestionarea datelor, prin utilizarea resurselor și a infrastructurii aflată la dispoziție, până la publicarea rezultatelor științifice obținute.
- (13.) *Onestitatea* constă în elaborarea, realizarea, raportarea și comunicarea cercetării, respectiv a rezultatelor cercetării într-un mod transparent, corect, deplin și nepărtinitor.
- (14.) *Colegialitatea* înseamnă că toți partenerii și membrii grupurilor de cercetare trebuie să fie în acord comun cu privire la: obiectivele cercetării, protecția proprietății intelectuale a colaboratorilor, procedurile de gestionare ale eventualelor conflicte de interese, respectiv modalitățile publicării.
- (15.) *Prioritatea demnității umane* se referă la principiul după care în cercetările în care sunt implicați subiecți umani, interesele, bunăstarea și demnitatea umană vor prevala asupra intereselor științei.
- i. Cercetătorii sunt obligați să informeze persoanele participante privind obiectivul cercetării, să obțină consimțământul lor în scris, să țină cont de dreptul indivizilor de a participa la deciziile care îi afectează direct, inclusiv în ceea ce privește acceptabilitatea morală a rezultatelor cercetării.
 - ii. În cazul în care într-o cercetare sunt implicați minori, aceasta poate fi demarată numai după ce părinții/tutorele copilului și-au exprimat consimțământul pentru participare.
 - iii. Pentru cercetările cu caracter experimental în care sunt implicați subiecți umani trebuie să obțină în prealabil avizul Comisiei de Bioetică a Universității, după care cercetarea va fi derulată respectând cu strictețe legislația în vigoare.
 - iv. În aceste cercetări trebuie respectate îndeosebi confidențialitatea în colectarea, prelucrarea și publicarea datelor și rezultatelor.
- (16.) *Respectul față de diversitatea și pluralismul valorilor culturale, lingvistice și religioase*. Cercetările desfășurate în cadrul Universității sau cele în care participă cadrele didactice, cercetătorii și studenții Universității Sapientia trebuie să se

desfășoare respectând drepturile universale ale tuturor persoanelor sau grupurilor de persoane, indiferent de particularitățile lor biologice, sociale sau politice pe baza principiului non-discriminării și non-stigmatizării.

- (17.) *Justificarea utilizării animalelor în cercetare.* Aceste proiecte presupun de asemenea aprobarea prealabilă a Comisiei de Bioetică. Principiul protejării animalelor în cadrul experimentelor științifice în vederea reducerii la minim a suferințelor, a reducerii numărului de animale folosite în experimente sau înlocuirii lor cu alte modele experimentale atunci când este posibil, constituie fondul etic al derulării acestor cercetări.

Proiectele științifice în care se folosesc animale în scop experimental, presupun implicarea de specialiști cu autorizație legală și respectarea cu strictețe a legislației în vigoare.

- (18.) *Protejarea mediului și a biodiversității.* Cercetările care implică dispozitive sau substanțe chimice cu grad crescut de toxicitate nu sunt promovate de Universitate. În consecință, în cazul în care sunt inițiate astfel de proiecte, scopul și obiectivele acestora trebuie justificate în detaliu în cadrul planului de cercetare, iar pentru începerea cercetării este necesară aprobarea Comisiei de Bioetică, precum și obținerea tuturor autorizațiilor legale, inclusiv a celor privind eliminarea și gestionarea deșeurilor.

IV. COMPORTAMENTUL ETIC ÎN CERCETARE. ÎNCĂLCAREA REGULILOR DE CONDUITĂ CORECTĂ

1. În înțelesul prezentului Cod, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:
 - a) *coautor al unei publicații* - persoana care figurează pe lista de autori a unei publicații științifice;
 - b) *rezultate sau date fabricate* - rezultate sau date inventate, lipsite de orice fundament, care nu reprezintă rezultatele reale ale unei cercetări;
 - c) *rezultate sau date falsificate* - rezultate și date nedorite utilizate selectiv, modificate sau omise în scopul denaturării adevărului științific, reprezentări sau ilustrații manipulate, date măsurate cu instrumente experimentale sau analitice alterate pentru a obține datele așteptate, fără indicarea modificărilor efectuate;
 - d) *plagiat* - prezentarea drept creație proprie sau contribuție științifică proprie, într-o lucrare scrisă, a unor texte, idei, demonstrații, date, teorii, rezultate sau metode științifice preluate din operele scrise (inclusiv în format electronic) ale altor autori, fără indicarea surselor originale;
 - e) *autoplaciat* - republicarea unor părți substanțiale dintr-o publicație proprie anterioară (chiar și în altă limbă sau publicată în traducere), fără a indica în mod corespunzător sau a cita originalul;
 - f) *onoare și probitate* - buna-credință manifestată de membrii comunității academice în îndeplinirea sarcinilor și obligațiilor care le revin.
2. Cadrele didactice, cercetătorii și studenții universității, în conformitate cu normele etice, au obligația de a respecta următoarele în cadrul activității lor:
 - a) să facă publice rezultatele reale ale cercetărilor sale;

- b) să publice exclusiv date experimentale, date sau rezultate obținute prin calcule informatice sau simulări de date, respectiv prin calcule elementare sau deducții logice, care sunt rezultatul propriei munci;
 - c) să se abțină de la orice acțiune care îngreunează, împiedică sau face imposibilă activitatea didactică sau de cercetare a altora, inclusiv împiedicarea nejustificată a accesului la spațiile de cercetare ale universității, deteriorarea, distrugerea sau manipularea echipamentelor și aparatelor experimentale, a documentelor, a programelor de calculator, a bazelor de date electronice, a materialelor organice sau anorganice, sau a materiei vii care servesc activității didactice sau de cercetare a altora;
 - d) să respecte reglementările juridice privind conflictele de interese și incompatibilitățile prevăzute în Codul de etică și deontologie profesională al Universității, și să dezvăluie conflictele de interese sau incompatibilitățile apărute în timpul proceselor de evaluare;
 - e) să nu comită plagiat sau autoplăgiat;
 - f) să respecte dispozițiile și procedurile referitoare la etica științifică și conduita profesională prevăzute în regulamentul-cadru, precum și în Codul de etică și deontologie profesională al Universității;
 - g) să respecte legislația în vigoare privind cercetările care implică experimente pe subiecți umani sau pe animale, precum și orice alte reglementări referitoare la etica unor astfel de cercetări;
 - h) să menționeze în rezultatele cercetării toate persoanele care și-au dat acordul și au participat la elaborarea cercetării sau a creației intelectuale, astfel încât acestea să poată beneficia de toate drepturile care decurg de aici.
3. În cadrul comunicării științifice, al publicării, diseminării și popularizării rezultatelor, fiecare membru al comunității științifice are obligația:
- a) să obțină consimțământul fiecărei persoane vizate pentru a o include pe lista de autori a unei publicații științifice;
 - b) să obțină consimțământul tuturor autorilor pentru publicarea sau diseminarea unor rezultate, ipoteze, teorii sau metode științifice nepublicate anterior;
 - c) să furnizeze informații exacte și reale în cererile de burse sau de finanțare, precum și în dosarele de candidatură pentru abilitare sau pentru ocuparea unor posturi didactice ori de cercetare;
 - d) să indice drept autori ai rezultatelor cercetării exclusiv persoanele care au participat efectiv la elaborarea acestora, precum și să menționeze ca autori pe toți cei care au contribuit la realizarea cercetării și ale căror consimțământ în acest sens a fost obținut;
 - e) să indice toate sursele utilizate;
 - f) la comunicarea rezultatelor unui proiect de cercetare finanțat să menționeze sursa de finanțare.
4. Constituie abateri de etică săvârșite în activitatea de cercetare de către un cadru didactic, cercetător sau student al Universității:
- a) prezentarea unor rezultate sau date fabricate drept date obținute prin experimente, calcule sau simulări computerizate de date, respectiv drept date sau rezultate obținute prin calcule analitice ori raționament deductiv;

- b) falsificarea datelor experimentale, a datelor obținute prin calcule sau prin simulări numerice computerizate, ori a datelor și rezultatelor obținute prin calcule analitice sau raționament deductiv;
 - c) îngreunarea, împiedicarea sau zădărnicierea intenționată a activității didactice sau de cercetare a altor persoane, inclusiv împiedicarea nejustificată a accesului la spațiile de cercetare ale universității, deteriorarea, distrugerea sau manipularea echipamentelor și aparatelor experimentale, a documentelor, a programelor de calculator, a bazelor de date electronice, a materialelor organice sau anorganice, sau a materiei vii care servesc activității didactice sau de cercetare a altora;
 - d) încălcarea prevederilor privind conflictele de interese și incompatibilitățile stipulate în Codul de etică și deontologie al Universității, precum și ascunderea unui conflict de interese sau a unei incompatibilități apărute în cadrul unei activități de evaluare/arbitraj;
 - e) plagierea sau autoplagierea;
 - f) încălcarea dispozițiilor și a procedurilor prevăzute de legislație și de Codul de etică și deontologie al Universității, inclusiv neaplicarea sancțiunilor stabilite de comisiile de etică universitară, de CNATDCU sau de CNEMU.
5. Constituie abateri de etică săvârșite de către un cadru didactic, cercetător sau student al Universității în domeniul comunicării, publicării, diseminării și popularizării științifice:
- a) includerea pe lista de autori a unei publicații științifice a unei persoane care nu și-a dat acordul prealabil în acest sens;
 - b) publicarea sau diseminarea unor rezultate, ipoteze, teorii sau metode științifice nepublicate anterior, pentru care nu deține consimțământul autorilor;
 - c) depunerea unor cereri sau dosare de candidatură cu date false/înșelătoare pentru obținerea unei burse, a unei finanțări, în procedura de abilitare sau pentru ocuparea unui post didactic ori de cercetare;
 - d) omiterea indicării tuturor surselor utilizate;
 - e) omiterea menționării unor participanți la activitatea de cercetare sau de creație, excluzându-i astfel de la toate drepturile care decurg din aceasta;
 - f) omiterea indicării surselor de finanțare a cercetării la momentul publicării rezultatelor unui proiect de cercetare.
6. De asemenea, constituie abateri de la normele de etică în cercetare următoarele fapte:
- a) Comportamentul neetic în cercetare reprezintă intenția sau acțiunea efectivă de a genera sau manipula date și/sau rezultate, inclusiv falsificarea, plagiatul sau fraudă în orice etapă a cercetării, precum și implicarea cercetătorilor în activități care contravin regulilor de conduită corectă în cercetare. Aceasta include asumarea de către cercetători a unor angajamente care prezintă riscuri nejustificate pentru oameni, animale sau mediu, încălcând normele și principiile etice ale cercetării științifice.
 - b) Comportamentele neetice includ, de asemenea, utilizarea neautorizată, rău intenționată sau neglijentă a infrastructurii disponibile, divulgarea, distrugerea sau compromiterea proprietății intelectuale sau materiale aparținând altor cercetători ori instituții. Aceasta se aplică indiferent dacă este vorba de părți ale unei cercetări în desfășurare sau de rezultate finale, incluzând echipamente, note, date, schițe, hardware sau software IT, sau orice alt instrument sau material de cercetare.

- c) Conduita necorespunzătoare în cercetare, așa-numita *FFP* (fabricare, falsificare și plagiat), reprezintă cele trei forme de încălcare a eticii cercetării științifice, fiind considerate cele mai grave, având în vedere faptul că prin ele se denaturează datele și rezultatele cercetării, respectiv autorul/autorii publicațiilor.
- d) Cu toate acestea există numeroase alte încălcări ale bunei practici de cercetare, care afectează integritatea procesului de cercetare. Aceste practici nu sunt acceptate de Universitate, ele trebuie sancționate în cadrul instituției, dar în același timp – prin crearea și dezvoltarea unui mediu de cercetare de susținere și promovare – trebuie depuse eforturi pentru a le preveni, descuraja și a le opri.
- e) Practici/abuzuri contrare conduitei corecte a cercetătorului, inclusiv încălcări ale principiilor etice în publicarea științifică, sunt următoarele:
 - (1) schimbarea, manipularea autorilor sau denigrarea rolului altor cercetători;
 - (2) plagiatul;
 - (3) reeditarea unor părți de semnificative ale propriilor publicații anterioare, inclusiv traduceri, fără a cita originalul („autoplăgiat”);
 - (4) citări selective cu scopul de a îmbunătăți propriile descoperiri în publicațiile semnate;
 - (5) citarea unor articole științifice care nu au o legătură directă cu subiectele tratate sau cu afirmațiile prezentate în lucrare, cu scopul de a crește artificial importanța anumitor publicații și/sau indicatorii anumitor cercetători;
 - (6) reținerea sau exagerarea unor date ale cercetării în scopul manipulării rezultatelor;
 - (7) permiterea finanțatorilor/sponsorilor să pună în pericol independența procesului de cercetare sau să intervină în publicarea rezultatelor, ceea ce generează sau favorizează apariția unor părtiniri;
 - (8) extinderea inutilă și nejustificată a bibliografiei publicațiilor pentru a compensa prezentarea cercetării și rezultatelor în mod inadecvat, prea schematic sau succint;
 - (9) acuzarea unui cercetător de conduită necorespunzătoare cu rea-intenție;
 - (10) abuzul de autoritate: (1) pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii din proiectele coordonate de către persoanele în subordine; (2) pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor în subordine; (3) pentru a impune în mod nejustificat propriile teorii, concepte sau rezultate persoanelor în subordine;
 - (11) prezentarea ori comunicarea manipulativă sub orice formă – orală sau scrisă – a rezultatelor cercetării;
 - (12) exagerarea importanței și aplicabilității practice a constatărilor cercetării în scopuri proprii;
 - (13) împiedicarea activității altor cercetători în scopuri de a avantaja propriul demers științific;
 - (14) ignorarea încălcării integrității cercetării de către colegi sau alți cercetători, mușamalizarea răspunsurilor necorespunzătoare la comportamente neetice sau încălcării normelor etice;
 - (15) crearea sau sprijinirea revistelor „predator” care subminează controlul calității cercetării și publicațiilor;
 - (16) interpretarea deformată, cu rea-intenție a rezultatelor altor cercetători sau cercetări similare;
 - (17) nedeazăluirea conflictelor de interese în cercetare/evaluări de publicații;

- (18) introducerea de date false în aplicațiile de proiecte, sau granturi depuse spre finanțare;
- (19) deturnarea fondurilor de cercetare pentru scopuri proprii;
- (20) nerespectarea clauzelor granturilor, proiectelor de cercetare, a obligațiilor stabilite în contractele de cercetare;
- (21) neinformarea sau dezinformarea colectivului de cercetare înaintea începerii proiectului asupra: drepturilor salariale, a răspunderilor, a coautoratului, a drepturilor privind rezultatele cercetării, respectiv a surselor de finanțare;
- (22) discriminarea în orice fază a cercetării pe criterii de vârstă, etnie, sex, origine socială, orientare religioasă sau alte tipuri de discriminări;
- (23) obligarea autorilor unei opere științifice de a menționa ca autori persoane care nu au participat la realizarea și elaborarea acesteia;
- (24) folosirea activității de cercetare a studenților, masteranzilor/doctoranzilor în scopul obținerii unui avantaj personal de către îndrumător;
- (25) nerespectarea confidențialității în procesul cercetării, a evaluării publicațiilor, furtul de idei sau denigrarea autorului din interese personale sau în mod rău-intenționat;
- (26) defăimarea universității sau a comunității academice în orice context al activității științifice.
- (27) acceptarea necritică a IA (Inteligenței Artificiale) și atribuirea unui rol dominant acesteia în analiza științifică, ceea ce subminează integritatea academică și diminuează originalitatea ipotezelor științifice (a se vedea politica/directiva Universității privind utilizarea inteligenței artificiale generative);
- (28) utilizarea imprudentă/neglijentă și nelimitată a instrumentelor de IA generativă, omiterea revizuirii și validării conținutului generat, precum și nerespectarea normelor privind drepturile de proprietate intelectuală.

7. În cadrul cercetărilor din domeniul ingineriei, informaticii și tehnologiei, cercetătorii au obligația de a lua în considerare atât riscurile directe EHS (Environment, Health, Safety – Mediu, Sănătate, Securitate), cât și consecințele socio-economice și etice mai largi. Principiile de bază pentru cercetările desfășurate în domeniul științelor tehnice și informatice sunt:

- Să promoveze bunăstarea umană, siguranța și respectarea demnității.
- Să minimizeze efectele nocive asupra oamenilor, mediului și societății.

8. Probleme și riscuri etice pe domenii de specialitate:

a) Inginerie chimică

- Cercetătorii au obligația de a preveni generarea de subproduse toxice sau ascunse, respectiv de a asigura manipularea și eliminarea corespunzătoare a acestor substanțe.
- Este obligatorie evaluarea și documentarea prealabilă a riscurilor pe termen lung asupra sănătății și mediului pe care le prezintă noile substanțe chimice.
- Cercetările care implică substanțe periculoase trebuie documentate și raportate în mod responsabil în toate cazurile, și pot fi desfășurate exclusiv într-un mediu de laborator controlat și sigur.
- În măsura în care este posibil, să se aplice și să se dezvolte cu prioritate tehnologii chimice sustenabile și ecologice.

b) Robotică și inteligență artificială

- Fiecare cercetător are obligația de a stabili clar și de a consemna în scris responsabilitatea pentru deciziile roboților, sistemelor autonome și vehiculelor autonome terestre, acvatic și aeriene
- Fiecare cercetător are obligația de a asigura transparența și auditabilitatea aplicațiilor de inteligență artificială în toate etapele dezvoltării.
- Cercetătorii au obligația de a gestiona și minimiza riscurile legate de protecția datelor, a vieții private și de discriminare în proiectarea și testarea sistemelor algoritmice.
- În cazul dezvoltărilor care implică interacțiunea om-robot, este obligatorie luarea în considerare a principiilor etice, în special în cazul roboților destinați asistenței sociale, îngrijirii sau educației.
- În cadrul cercetărilor referitoare la vehiculele aeriene fără pilot (drone), trebuie asigurată respectarea reglementărilor privind siguranța, protecția datelor și securitatea spațiului aerian.
- În dezvoltarea tehnologiilor militare sau cu dublă utilizare, este obligatorie respectarea strictă a limitelor legale și etice, precum și documentarea cadrelor de responsabilitate.

c) Inginerie electrică, inginerie mecanică și științe informatice

- În cazul dezvoltărilor care vizează infrastructurile critice, cercetătorii au obligația de a asigura securitatea și fiabilitatea sistemelor, precum și minimizarea riscurilor.
- În cadrul dezvoltărilor de hardware și software, este obligatorie evaluarea și gestionarea tuturor erorilor, vulnerabilităților și a consecințelor sociale ale acestora.
- Din punct de vedere al securității cibernetice, dezvoltarea și testarea fiecărui sistem trebuie realizate într-un mod responsabil, documentat și controlat.
- Pentru sistemele decizionale sprijinite de inteligența artificială, este obligatorie asigurarea unor cadre precise de responsabilitate, securitate și control.
- În măsura în care este posibil, cercetătorii trebuie să acorde prioritate utilizării tehnologiilor eficiente energetic, durabile și care minimizează impactul asupra mediului.

d) Nanotehnologie

- Cercetătorii sunt obligați să evalueze și să documenteze efectele incerte ale nanoparticulelor asupra sănătății umane și a mediului.
- Produsele secundare și deșeurile rezultate din producția nanotehnologică trebuie gestionate și eliminate în mod profesional, controlat și sigur.

e) Inginerie civilă

- Pe parcursul oricărui proces de construcție și dezvoltare, trebuie asigurată siguranța, durabilitatea și sustenabilitatea mediului construit.
- Este obligatorie evaluarea și documentarea impactului social și de mediu al proiectelor de amenajare a teritoriului și de dezvoltare a infrastructurii.
- Pentru protejarea patrimoniului cultural, cercetătorii și dezvoltatorii au obligația de a-și planifica activitatea astfel încât să prevină deteriorarea sau distrugerea acestuia.
- Cerințele de adaptare la schimbările climatice trebuie integrate în mod obligatoriu în toate dezvoltările ingineresti și arhitecturale relevante.

f) Ingineria mediului

- La operarea sistemelor de colectare a datelor de mediu și de monitorizare, trebuie asigurate protecția datelor și protejarea intereselor sociale.
- În scopul conservării ecosistemelor, fiecare cercetător are obligația de a-și planifica și desfășura activitatea astfel încât să nu dăuneze habitatelor naturale.
- Cercetătorii au obligația de a asigura transparența gestionării și utilizării datelor de mediu colectate; în acest sens, trebuie prevăzută documentarea publică și verificabilă a metodelor de colectare a datelor, a surselor, a etapelor de prelucrare și a procedurilor de interpretare.

g) Științe agricole

- În planificarea și realizarea cercetărilor în domeniul științelor agricole, cercetătorii trebuie să acționeze astfel încât să asigure utilizarea durabilă a resurselor naturale, respectarea siguranței alimentare, conservarea biodiversității, precum și luarea în considerare, în mod armonizat, a intereselor de proprietate și sociale legate de utilizarea terenurilor.

V. GESTIONAREA ȘI MANAGEMENTUL DATELOR CERCETĂRII ȘI A DATELOR PERSONALE

1. Datele cercetării, precum și rezultatele acesteia trebuie colectate și procesate cu corectitudine și transparență conform legislației în vigoare. Datele științifice obținute vor fi procesate cu scopuri clar formulate în planul de cercetare. În procesul de colectare, prelucrare și stocare a datelor, este obligatorie aplicarea Regulamentului Universității privind managementul datelor de cercetare.
2. Nu se admite folosirea datelor cercetării pentru scopuri terțe, nedeclarate.
3. După colectarea și prelucrarea datelor legate de cercetare, acestea vor fi sistematizate, grupate și securizate împotriva abuzurilor, furtului sau pierderii.
4. Proiectele de cercetare realizate în cadrul Universității Sapiientia trebuie să conțină descrierea detaliată a tipurilor de date colectate, inclusiv cele cu caracter personal, precizând scopul și intervalul de timp al păstrării, precum și modalitățile de arhivare și securizare a datelor obținute.
5. Pentru valorificarea sau comercializarea datelor către terți trebuie obținută aprobarea Comisiei Științifice a Senatului și al Consiliului de Administrație al universității.
6. Universitatea Sapiientia este operator de date cu caracter personal cu privire la date personale ale angajaților cercetători, conform dispozițiilor Regulamentului (UE) 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestora conform legislației în vigoare.
7. Gestionarea, păstrarea, securizarea oricărei date privind subiecții umani implicați în activitățile de cercetare vor avea în vedere prevederile Regulamentului (UE) 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date.
8. Colectarea, înregistrarea, stocarea, utilizarea, transmiterea, dezvăluirea sau orice alte operațiuni de prelucrare a imaginilor prin mijloace de supraveghere video, care permit

identificarea directă sau indirectă a persoanelor fizice, reprezintă operațiuni de prelucrare a datelor cu caracter personal ce intră sub incidența prevederilor Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date.

9. Colectarea și prelucrarea datelor cu caracter personal ale minorilor prin mijloace de supraveghere video, inclusiv dezvăluirea acestora, este permisă doar cu acordul expres al reprezentantului legal sau în situațiile prevăzute de lege, cu respectarea drepturilor acestora, în special a informării prealabile.

VI. COMISIA DE ETICĂ A CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE (CEC)

1. Comisia de Etică a Cercetării Științifice (CEC) funcționează ca subcomisie a Comisiei de Etică, misiunea ei fiind supravegherea respectării principiilor și valorilor de etică, asigurarea bunelor practici în cercetările derulate în cadrul Universității, respectiv evaluarea cazurilor sesizate în conformitate cu reglementările interne, naționale și internaționale.
2. Structura și componența CEC sunt propuse de Consiliul de Administrație și aprobate de Senat pe o durată de 4 ani.
3. Nu pot fi membri ai comisiei persoanele care ocupă funcții menționate la art. 162 alin. 4. din Legea nr. 199/2023 – Legea învățământului superior.
4. Comisia este compusă din 5 membri:
 - patru cadre didactice, care reprezintă facultățile, respectiv domeniile de știință specifice profilului Universității, conform nomenclatorului domeniilor și specializărilor studiilor universitare;
 - reprezentantul studenților, care este, totodată, și membru al Comisiei de Etică a Universității.
5. Activitatea comisiei este sprijinită de un secretar fără drept de vot, care organizează activitatea comisiei și este responsabil cu evidența și transmiterea informațiilor și deciziilor specifice activității comisiei.
6. Comisia este legal întrunită dacă la ședințele sale sunt prezenți cel puțin 4 dintre cei 5 membri. Hotărârile se adoptă cu majoritatea simplă a voturilor membrilor prezenți (minimum 3 voturi favorabile).
7. Președintele comisiei, care răspunde de conducerea operativă a CEC, este ales prin vot de către membrii comisiei.
8. Comisia de Etică a Cercetării Științifice are următoarele atribuții principale:
 - i. promovează în comunitatea academică principiile, valorile etice și bunele practici în cercetare;
 - ii. supraveghează aplicarea liniilor directoare privind etica cercetării, în conformitate cu regulamentele de etică a cercetării științifice, care trebuie să acopere următoarele aspecte: publicarea și calitatea de autor, respectarea demnității participanților la cercetare, respectarea normelor etice referitoare la cercetările efectuate pe subiecți umani și experimentele pe animale, precum și a altor norme de bioetică, gestionarea datelor de cercetare, colaborarea, conflictele de interese, fraudă, asigurarea unui mediu

- de cercetare eficient, respectiv prevenirea prejudiciilor cauzate în cadrul activităților de cercetare și inovare;
- iii. evaluează cererile privind colectarea datelor, precum și alte solicitări referitoare la etica cercetării;
 - iv. cercetează solicitările și abaterile de natură etică transmise spre soluționare în competența sa de către Comisia de Etică a Universității;
 - v. întocmește un referat cu privire la cazul cu care a fost sesizată/s-a autosesizat, pe care îl înaintează Comisiei de Etică a Universității și Consiliului de Administrație;
 - vi. propune aplicarea sau neaplicarea uneia dintre sancțiunile etice prevăzute în lege;
 - vii. inițiază și propune eventuale modificări și amendamente ale prezentului cod.

VI.1. Evaluarea cererilor de colectare a datelor și a altor solicitări privind etica cercetării în cazul cercetărilor științifice

1. În cazul în care o cercetare necesită colectarea de date cu caracter personal sau o aprobare privind etica științifică, trebuie depusă o cerere la CEC înainte de începerea cercetării.
2. Cererea privind colectarea datelor (Anexa nr. 6) trebuie să conțină: scopul și metodologia cercetării; categoriile și numărul persoanelor vizate; tipul și volumul datelor care urmează să fie colectate; temeiul juridic al prelucrării datelor și modalitatea de informare a persoanelor vizate; precum și măsurile privind securitatea și păstrarea datelor. Alte solicitări privind etica științifică (Anexa nr. 8) trebuie să conțină informații legate de cercetarea respectivă (scopul cercetării, problemele de etică a cercetării apărute, soluțiile propuse etc.). Cererea se transmite la adresa de e-mail etikai@sapientia.ro.
3. Cererea este înregistrată de secretariatul care sprijină activitatea CE, fiind ulterior înaintată președintelui CEC, respectiv prorectorului responsabil cu activitatea de cercetare a Universității.
4. CEC soluționează cererea în termen de 20 de zile. În cazul în care CEC are nevoie de consilierea unui expert extern pentru soluționarea cererii, se adresează Comisiei Științifice a Senatului Universității, care va oferi consultanță sau va iniția cooptarea unui specialist extern.
5. Avizul CEC se poate încadra în una dintre următoarele categorii (Anexa nr. 7 / nr. 9):
 - a) aprobat;
 - b) aprobat cu condiția unor modificări/completări;
 - c) respins (cu motivare detaliată).
6. Colectarea datelor, respectiv cercetarea, pot fi începute numai după obținerea aprobării din partea Comisiei de Etică a Cercetării.
7. Decizia CEC se comunică solicitantului, respectiv prorectorului responsabil cu activitatea de cercetare, în termenul stabilit la punctul 4. Comunicarea și evidența autorizațiilor emise de CEC sunt asigurate de secretariatul Comisiei de Etică.

VI.2. Cercetarea abaterilor de natură etică săvârșite în cercetarea științifică și formularea propunerilor de soluționare

1. CEC efectuează cercetări exclusiv în cazul plângerilor transmise spre soluționare în competența sa de către Comisia de Etică a Universității.
2. În conformitate cu Regulamentul de funcționare al Comisiei de Etică a Universității, în cazul sesizărilor și plângerilor referitoare la probleme de etică în cercetarea științifică, după constatarea admisibilității plângerii, Comisia de Etică o transmite subcomisiei competente (CEC sau Subcomisia de Bioetică). Subcomisia competentă are obligația de a cerceta plângerea

și de a întocmi, în termen de 30 de zile de la depunerea acesteia, un raport privind încălcarea/respectarea normelor de etică a cercetării, pe care îl va înainta Comisiei de Etică. Comisia de Etică analizează raportul, acceptă sau respinge constatările și propunerile formulate, dispune, eventual, o cercetare suplimentară din proprie competență, și ia o decizie pe baza acestora. Decizia CE este obligatorie pentru subcomisii. Dacă este necesar, în baza deciziei CE, CE și subcomisiile vor desfășura o ședință comună sau vor cerceta în comun plângerea respectivă.

3. Orice persoană suspectată de o abatere de la etica cercetării beneficiază de prezumția de nevinovăție până la dovedirea vinovăției sale.

4. Săvârșirea unei abateri de etică poate fi constatată numai în cazul unei încălcări intenționate a normelor de etică.

5. În urma procedurii de etică, CEC întocmește un raport care conține:

- a) descrierea detaliată a cazului, procedura de investigație și rezultatele acesteia, împreună cu documentația aferentă;
- b) prevederile etice aplicabile;
- c) constatarea faptului dacă persoana reclamată a încălcat sau nu normele de etică a cercetării ale Universității;
- d) în cazul constatării unei abateri de etică, propunerea înaintată Comisiei de Etică privind aplicarea unei sancțiuni de etică;
- e) după caz, propuneri pentru soluționarea situației.

6. În cazuri bine justificate, CEC are dreptul să recurgă la experți independenți.

7. Sancțiunile de etică, inclusiv în cazul problemelor de etică a cercetării, sunt stabilite de Comisia de Etică a Universității, în conformitate cu Regulamentul de funcționare al Comisiei de Etică a Universității.

VII. COMISIA DE BIOETICĂ (CB)

1. Comisia de Bioetică (CB) este o subcomisie în cadrul CEC, numită de Consiliul de Administrație și aprobată de Senat, având *responsabilități speciale în cercetările cu implicații privind organismul uman/animal sau, cele legate de protecția mediului*, în conformitate cu legislația națională și internațională, menționată în partea de cadru legal al prezentului Cod.
2. Comisia este alcătuită din 4 membri, cadre didactice cu calificare și experiență necesară pentru a evalua aspectele de etică și deontologie profesională ale cercetărilor cu implicații bioetice.
3. Președintele comisiei este ales prin vot de către membrii comisiei, pentru o perioadă de 4 ani.
4. Comisia de Bioetică acționează în conformitate cu regulile de bună practică din domeniu și cu reglementările legale, având următoarele atribuții principale:
 1. acordarea avizului pentru cercetările cu implicații bioetice;
 2. analiza cazurilor de abatere, sesizate în acest domeniu și formularea propunerilor de soluționare ale acestora.

VII.1. Acordarea avizului pentru cercetările științifice cu implicații bioetice

1. Comisia de Bioetică demarează procedura de evaluare pe baza unei cereri înaintate de conducătorul de proiect conform anexelor 1,2, 3, 4, la care se va anexa documentația aferentă.² Cererea trebuie depusă la adresa de e-mail etikai@sapientia.ro, fiind înregistrată de către secretarul Comisiei de Etică și înaintată președintelui CB, precum și prorectorului responsabil cu activitatea de cercetare al Universității.
2. Conformitatea proiectelor de cercetare va fi verificată ținând cont de următoarele aspecte:
 - a.1. protecția persoanei umane în ce privește:**
 - a) utilizarea de mostre biologice umane;
 - b) utilizarea datelor personale pentru bănci biologice, inclusiv bănci de gene;
 - c) implicarea în teste clinice a persoanelor din categoriile defavorizate;
 - d) protecția datelor personale.
 - a.2. protecția animalelor, inclusiv animale transgenice și primate non-umane**

Evaluarea constă în verificarea următoarelor condiții:

 - a) proiectul e justificat din punct de vedere științific sau educațional ori cerut potrivit legii;
 - b) scopurile proiectului justifică sau nu utilizarea animalelor/primatelor non-umane;
 - c) proiectul este astfel conceput, încât să permită efectuarea procedurilor într-o manieră cât mai favorabilă posibil și cu respectarea condițiilor de securitate, respectând cu strictețe standardele impuse de Directiva 2010/63/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția animalelor utilizate în scopuri științifice;
 - a.3. protecția mediului cu privire la principiile:**
 - a) protejarea biodiversității;
 - b) precauția și prevenirea poluării;
 - c) corecția poluării.
3. Aceste criterii sunt instrumente de gestionare a riscurilor care poate fi invocate în cazul în care există o incertitudine cu privire la un posibil risc la adresa sănătății umane, pentru protejarea animalelor sau a mediului înconjurător.
4. Conformitatea cu regulamentele și legislația în vigoare trebuie specificată explicit prin proiect. De asemenea, trebuie specificate clauze ca: protejarea drepturilor, siguranței și confortului participanților la studiu, precum și garantarea protecției în fața publicului larg.
5. Comisia de Bioetică formulează evaluarea cu privire la: 1) protocolul studiului; 2) calitatea facilităților de cercetare; 3) metodele și documentele utilizate pentru informarea participanților la studiu, 4) pregătirea profesională a membrilor grupului de cercetare.
6. Comisia are dreptul:
 - de a cere informații și documente suplimentare dacă se consideră că acestea ar contribui la îmbunătățirea înțelegerii situației privind protecția, drepturile, siguranța și/sau confortul subiecților, protejarea animalelor sau a mediului înconjurător;
 - să inițieze și să efectueze o nouă evaluare la diferite intervale de timp a fiecărui studiu, intervale care vor fi stabilite în funcție de protocolul studiului și de gradul de risc existent pentru subiecți/ animale/mediu;
 - să ceară încheierea/suspendarea unei avizări precedente dacă au apărut informații/date/ reglementări noi, legate de contextul științific general al domeniului studiat, care ar putea crea probleme de etică a cercetării neprevizibile și neidentificate inițial.

² Această procedură de avizare se referă și la cazurile în care Universitatea Sapientia ca instituție parteneră participă într-un proiect de cercetare cu implicații bioetice cu alte universități/instituții științifice.

7. Procesul de evaluare a proiectelor trebuie să fie imparțial și transparent, fiind asigurate drepturile de proprietate intelectuală și confidențialitatea informațiilor.
8. Comisia de Bioetică are obligația să dea o rezoluție în scris privind cererile depuse spre aprobare în termen de maximum 20 zile calendaristice de la primirea documentației complete.
9. Rezoluția Comisiei poate fi în una din categoriile:
 - a) aprobat;
 - b) aprobat cu condiția unor modificări/completări;
 - c) respins (cu justificare detaliată).
10. Solicitantul – conducătorul proiectului de cercetare – are obligația de a anunța orice modificare adusă desfășurării studiului/cercetării.
11. Orice modificare ulterioară de proiect trebuie să fie aprobată de către Comisie. În cazul încălcării legislației în vigoare, comisia are dreptul de a retrage aprobarea.
12. Decizia CB (Anexa nr. 5) se comunică solicitantului, respectiv prorectorului responsabil cu activitatea de cercetare al Universității, în termenul stabilit la punctul 8. Comunicarea și evidența autorizațiilor emise de CB sunt asigurate de secretariatul Comisiei de Etică.

VII.2. Analiza abaterilor în cercetări științifice cu implicații bioetice și formularea propunerilor de soluționare

1. Comisia de Bioetică este subcomisia Comisiei de Etică a Universității. Prin urmare, toate sesizările privind abaterile de la principiile etice și bunele practici ale cercetării științifice vor fi înaintate către CEC care, în urma constatării implicațiilor de bioetică, va sesiza CB pentru evaluarea cazului pe criterii profesionale.
2. În raport cu cele menționate mai sus, se aplică prevederile Capitolului VI, subcapitolul VI.2. din prezentul regulament.

Conf. univ. dr. LÁZÁR Ede,
președintele Senatului

Contrasemnează:

Av. ZSIGMOND Erika, consilier juridic